

ПЕДАГОГИКА ВА ПСИХОЛОГИЯДА ИННОВАЦИЯЛАР ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ INNOVATIONS IN PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

GLOTTODIDAKTIKA: ITALIYAN TILINI O'QITISH

Ametova Oyshajon Rozmatovna

Toshkent davlat yuridik universiteti Til o'rgatish kafedasi ingliz tili o'qituvchisi

For citation: Ametova Oyshajon Rozmatovna, English teacher of Tashkent State University of Law, *GLOTTODIDACTICS: Teaching the Italian language, Innovations in Pedagogics and Psychology*, 2019, 2 vol., issue 2, pp. 23-26

<http://dx.doi.org/10.26739/2181-9513-2019-2-5>

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada, chet tili, asosan Italiyan tilini o'qitishda Glottodidaktika fanining va kommunikativ metodning o'rnini va ahamiyatini, Italiyan tilining o'qitish metodikasi bilan eng ko'p shug'ullangan metodistlardan biri Paolo Ernesto Balbonining nazariyasi va o'qituvchilarning til o'qitishdagi xususiyatlarini o'rganilgan.

Kalit so'zlar: Glottodidaktika, kommunikativ metod, sotsiolingvistik, lingvistik, paralingvistik va ekstralingvistik bilimlar.

GLOTTODIDACTICS: TEACHING THE ITALIAN LANGUAGE

Ametova Oyshajon Rozmatovna

English teacher of Tashkent State University of Law

ANNOTATION

This article is devoted to the role and importance of Glottodidactic Science and Communicative Methodology in teaching foreign languages, particularly, Italian language, and the analysis of the theory and the features of teachers in teaching languages of Paolo Ernesto Balboni, one of the most widely studied methodologists in teaching methodology of Italian language.

Key words: Glottodidactics, communicative method, sociolinguistic, linguistic, paralinguistic, extra linguistic sciences

ГЛОТТОДИДАКТИКА: ОБУЧЕНИЕ ИТАЛЬЯНСКОГО ЯЗЫКА

Аметова Ойшажон Розматовна

Преподаватель английского языка Ташкентского государственного юридического университета

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируется роль и значение глоттодидактической науки и коммуникативной методологии в преподавании иностранных языков, в частности, итальянского языка, а также анализ теории и особенностей учителей в преподавании языков Паоло Эрнесто Бальбуни, одного из наиболее широко изучаемых методологов в преподавании методологии итальянского языка.

Ключевые слова: Глоттодидактика, коммуникативный метод, социолингвистические, лингвистические, паралингвистические, экстралингвистические науки.

№2 (2019)

Hozirgi kunda butun O'zbekistonning oliy o'quv yurtlarida chet tillarini o'qitish metodikasining muhim fan sifatida o'qitilishi ham bejiz emas albatta. Bu fan talabalarda so'zlashuvni, to'g'ri yozish va o'qishning o'ziga xos tamoyillarini yaxshi o'rganishda ham asos bo'lishi mumkin. O'zbekiston Respublikasining birinchi Prezidenti Islom Abdug'aniyevich Karimovning 2012 yil 13 dekabrda PQ

1875 - sonli "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari" to'g'risidagi qarori qabul qilingandan so'ng mamlakatimizda chet tillarni o'qitishga, o'rganishga bo'lgan e'tibor yanada kuchaydi. Yurtimizda chet tillarni o'qitilishida yangicha bosqich, yangicha davr boshlandi. Chet tili darslarining o'qitilishi jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarni, interfaol, innovatsion usullardan, kommunikativ-axborot vositalaridan foydalanish talab qilinmoqda. Glottodidaktika fani barcha rivojlangan mamlakatlarning ta'lim sistemasida muhim fanlardan biri sanaladi va katta e'tibor bilan talabalarga o'rgatiladi.

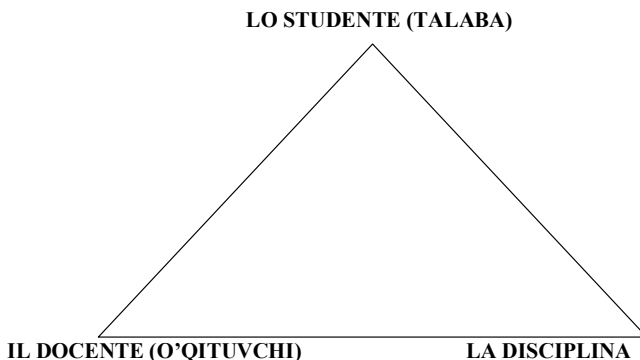
Hozirgi paytda Italyan tilining o'qitish metodikasi va muammolari bilan ko'proq glottodidaktika fani shug'ullanmoqda. Glottodidaktika so'zining kelib chiqishini qarab chiqadigan bo'lsak, bu so'z lotin tilidan olingan bo'lib, "glott" - bu odamning tovush hosil qiluvchi tana a'zosi. Bundan ko'rinib turibdiki, glottodidaktika fani bu tilni o'qitish uchun juda ham zarur fan hisoblanadi. Italiyada 1994 - yilda glottodidaktika bo'yicha ko'pgina adabiyotlar chop etila boshlandi va 1995 - yilga kelib italyan tilining glottodidaktikasi o'zining rivojlanish cho'qqisiga chiqdi.

Glottodidaktika amaliy fan hisblanib, tillarning o'rganilish jarayonini izchillik bilan o'rganadi. Boshqa fanlardan farqli o'laroq o'z ichiga to'rtta yo'nalish asosida turli xil fanlarni oladi:

1. Nutq va kommunikatsiyani o'rganuvchi fanlar.
2. Ta'lim - tarbiyani shakllantirish bilan shug'ullanuvchi fanlar.
3. Psixologik fanlar.
4. Madaniy va sotsial jarayonlarni o'rganuvchi fanlar.

Italyan tilining o'qitish metodikasi bilan eng ko'p shug'ullangan metodistlardan biri Paolo Ernesto Balboni hisoblanadi.

P.Balboni chet tillarini o'qitish bo'yicha juda ko'p yangiliklar kiritadi. Birinchi navbatda ta'lim jarayoni bo'yicha fikr bildirib, bu jarayonning ishtirokchilari bo'lmish o'qituvchi, talaba va o'rganilayotgan fanni uchburchak tarzda talqin etadi.

P.Balboni chet tilini o'qitish - bu til orqali ma'lum ma'noda tarbiyalash hisoblanadi deb o'ylaydi. Bu jarayonda uch yo'nalish bo'yicha tarbiyalanadi va ta'lim beriladi:

1. Madaniylashish jarayoni. Bunda italyan tili o'qitilayotgan mamlakatlarning madaniyatini, urf - odatlarini bilgan holda ularni hurmat qilish va buning natijasida italyan madaniyatiga boshqa nuqtai nazardan qarashga imkon beradi.

2. Ijtimoiylashish jarayoni. Chet tilini bilgan shaxs uchun boshqa jamiyat a'zolari bilan muloqot qilish imkoniyati tug'iladi. Bir yoki undan ortiq tilni bilganlar uchun hamkasblar, do'stlarning soni ko'payib, butun dunyo eshiklari uning oldida ochiladi.

3. Shaxsiy tajribaning oshishi. Bunda dunyoning va boshqalarning tajribalaridan boxabar bo'lgan har bir inson shaxsiy hayotida ham to'g'ri rejalar tuza oladi.

Balbonining fikricha chet tili o'qituvchisi asosan quyidagi beshta xususiyatga ega bo'lishi kerak:

1. Jamoada, guruhda ishlay olish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Tabiiyki, har bir o'qituvchi qayerda ishlashidan qat'iy nazar, biron - bir jamoada yoki guruhda ish olib boradi. Bilim berish, o'qitishdan tashqari o'zi ishlayotgan davlat muassasasining ma'naviy - ma'rifiy, tashkiliy ishlarida ham faol qatnashishi kerak. Kasbdoshlari jamoasida o'z o'rniga ega bo'lgan, ular bilan yaxshi munosabatda bo'lgan har bir o'qituvchi albatta talabalar bilan ham yaxshi munosabatlarga erisha oladi.

2. O'zgarishlar va rivojlanishlarga moyillik xususiyati. Ko'z o'ngimizda har kuni jamiyat, ijtimoiy va madaniy hayotimiz kundan - kunga o'zgarib, rivojlanib bormoqda. Shunday ekan, ta'lim - tarbiya sohasida ham har bir pedagog umumiy o'zgarishlarga qarab o'zining ish faoliyatini olib borishi kerak. Eskiirib ketgan, talabalar uchun umuman qiziq bo'lmagan metodlarning o'rniga yangilarini qo'llay bilish zarur.

3. Shaxsiy yoki o'zgalarning tajribalarini to'play olish xususiyati. Oldingi muammolarning qanday qilib hal qilinganini bilgan holda yangi muammolarni hal qilish uchun yangi usullar, metodlarni faqatgina o'rganish bilan cheklanib qolmasdan, ularni yaratish ham kerak.

4. Boshqara olish xususiyati. O'qituvchi ko'pincha auditoriyada, sinfda ish olib boradi. Shuning uchun ham ko'pchilikning diqqat e'tiborini darsga, mavzuga qarata bilish uchun unda qobiliyat bo'lishi muhimdir. Tashqi tasirlarga qaramasdan talabalarni darsga qiziqtirilishi, o'ziga jalb qilaolishi kerak, bunda o'qituvchiga auditoriyani, talabalarni boshqara olish qobiliyati muhimdir.

5. Hamkorlik qila olish qobiliyati. Bunda u ikki mamlakat o'rtasidagi "ko'prik" vazifasini ham bajaradi. Masalan, italyan tilini o'qitayotgan o'qituvchilarni oladigan bo'lsak, ular O'zbekiston va Italiya o'rtasida ta'lim sohasida o'zaro aloqalarni rivojlantirishga, talabalarning malakasini oshirish uchun chet el davlat grantlarini olib berishga harakat qilishi kerak. Xalqaro loyihalarda qatnashishi, o'z mamlakatida o'rgangan bilimlarini boshqa mamlakatlarda ham qo'llay bilishi lozim, yoki boshqa chet davlatlarda olgan bilim va ko'nikmalarini o'zimizda qo'llagan holda darslarni mazmunli o'tishi va talabalarni nafaqat chet tilini o'rganish balki bu yurtni urf-odatlari, ananalarini, madaniyatini ham o'rgatishi kerak.

50 - yillarning oxirida siyosiy va iqtisodiy rivojlanishlar, mamlakatlararo aloqalarning rivojlanishi bilan Yevropa davlatlarida va dunyoning boshqa burchaklarida ham sayohat qilish, o'zaro hamkorlikning kengayishi natijasida tillarning ham kommunikativlik xususiyati jihatdan qiymati oshib ketdi va shu bilan birga kommunikativ metodlari ham yuzaga kela boshladi. Bu metodlar chet tillarini o'qitish bo'yicha hozirgacha birinchi o'rinda turadi.

Xorij mamlakatlaridagi madaniy va siyosiy hayot haqida ham bilimlarga ega bo'lish shart. Umuman kommunikativ metodlarini ta'riflaydigan bo'lsak, ularning asoslariga e'tibor qaratish talab etiladi:

1. Til o'qitishning maqsadi oddiygina tilni, uning grammatikasini o'qitish emas, balki muloqot jarayonida to'la - to'kis chet tilida gapira olish qobiliyati. Insonning o'zini yaxshi tutishi, so'zlarni to'g'ri talaffuz qila olishi, fonetik va fonematik jihatdan bilimlarga ega bo'lishi talab etiladi. Tilning barcha jabhalaridan chuqur bilimlar beriladi:

- a) sotsiolingvistik bilimlar (shevalar, adabiy til, mikrotilar);
- b) lingvistik bilimlar;
- d) paralingvistik bilimlar (talaffuz, urg'ularning o'z o'rnida qo'yilishi, gapirish ohangi, pauza va boshqalar;
- e) ekstralingvistik bilimlar (noverbal tilning so'zlashuv jarayonidagi ahamiyati va uni ishlata bilish qonun - qoidalari).

2. Til va madaniyat o'zaro bog'liq, ajralmas hisoblangani uchun chet tilini o'qitish jarayonida madaniyatdan ham saboq berish majburiydir. Bunda o'rganilayotgan til davlatining madaniyatiga oid ma'lumotlar, ko'rgazmali qurollar va video va audio materiallar bilan darslar oliborish. Talabalarni kinozallarda qo'yilayotgan til haftaligi kinolariga oliborish va madaniyatning bir qismini ko'rish imkoniyatini yaratib berish kerak.

Yuqorida ko'rib chiqqan ma'lumotlardan foydalangan holda shuni aytish kerakki italyan tilining o'qitish metodikasida chet tillarini o'qitish bo'yicha hozirda ko'p ishlar qilinmoqda. Ayniqsa, glottodidaktikani oladigan bo'lsak, chet tillarini yoki aynan italyan tilini bu fan taklif etayotgan usullar orqali o'qitilsa, P.E.Balboni aytganidek nafaqat ta'lim sohasini, balki butun dunyoni ham o'zgartirish mumkin. Asosan kommunikativ metodi barcha ko'rib chiqqan metodlarimiz ichida eng yaxshisi desak adashmaymiz. Biz nafaqat o'qituvchilar, balki to'rtinchi kurs talabalarini ham o'zimizning pedamaliyotimiz davomida italyan tilini o'qitish jarayonida glottodidaktika taklif etgan metodlardan foydalanishlariga harakat qildik. Bundan tashqari darsdan tashqari holatda talabalarni O'zbekistondagi Italiya elchixonasi tomonidan tashkillashtiriladigan kino haftalikasi, konsert va tadbirlarda ishtirok etishlari uchun imkoniyatlar yaratib beramiz. Bu esa ularni tilni o'rganishga bo'lgan qiziqish va ishtiyoqlarini oshirib bormoqda.

Chet tilini o'rganish jarayonida inson bosh miyasining faoliyati, insonning xotirasi, aqliy faoliyati juda muhimdir. Edoardo Boncinelli taklif etgan nazariya asosida esa bosh miyaning va inson xotirasining til o'rganayotgandagi holatini bilib olishga harakat qildik.

Xulosa qilib aytganda, Marsel Danesi ta'kidlaganidek, til o'qitish jarayonida psixolingvistika va nevrolingvistikaning o'zni dolzarb va har bir til o'qituvchisi bu fanlardan xabardor bo'lishi zarur. Biz bugun o'ta rivojlangan, "murakkab" jamiyatda yashayotgan ekanmiz, yangi innovatsion texnologiyalar, metodlar, fanda erishilayotgan oxirgi yutuqlardan xabardor bo'lishga harakat qilaylik. Eskirgan, hech qanday natijalar bermaydigan, talabalarda xohish - istakni uyg'otishning o'rniga ularni zeriktiradigan metod va dars o'tish usullaridan voz kechaylik. Hozirgi kunda butun O'zbekistonning oliy o'quv yurtlarida chet tillarini o'qitish metodikasining muhim fan sifatida o'qitilishi ham bejiz emas albatta. Bufan talabalarda so'zlashuvni, to'g'ri yozish va o'qishning o'ziga xos tamoyillarini yaxshi o'rganishda ham asos bo'lishi mumkin. Birinchi prezidentimiz I.A.Karimov ham biz yoshlarning sifatli ta'lim olishimiz uchun yangi innovatsion texnologiyalar va metodlarning, chet tillarining o'zni beqiyos ekanligini ta'kidlab o'tganlar. Bu fan nafaqat O'zbekiston, balki barcha rivojlangan mamlakatlarning ta'lim sistemasida muhim fanlardan biri sanaladi va katta e'tibor bilan talabalarga o'rgatiladi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi PQ :1875 "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari", 2012
2. Balboni P.E. "Elementi di glottodidattica. Guida all'esame di concorso, Brescia ": La Scuola 1985
3. Dubin F.,Olshtein E. "Course Design.Developing Programs and Materials for Language Learning, Cambrige ": Cambrige University Press 1986
4. Freddi G. "Glottodidattica: fondamenti, metodi e tecniche, Torino": Utet Libreria 1994